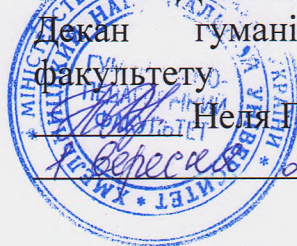

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

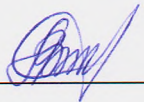
Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

Неля ПОДЛЕВСЬКА

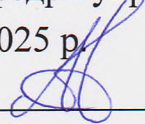
ПРОГРАМА

**Атестаційний іспит з української мови і літератури
та методики їх навчання
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою – Середня освіта.
Українська мова і література
Галузь знань – 014 «Середня освіта»
014 Середня освіта. Українська мова і література
Спеціальність – 014.01 Середня освіта. Українська мова і література
(зарубіжна література)
денна та заочна форми здобуття освіти**

Програму склала Любов ОЛІЙНИК

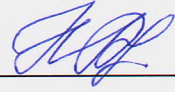
Схвалено на засіданні кафедри української філології

Протокол № 1 від 29.08.2025 р.

Завідувач кафедри Анатолій ЯНЧИШИН

Програма розглянута та схвалена на засіданні вченої ради гуманітарно-педагогічного факультету

Протокол № 1 від 01 вересня 2025 р.

Голова вченої ради Неля ПОДЛЕВСЬКА

Хмельницький 2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

На завершальному етапі підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти важливим є визначення рівня сформованості компетентностей та програмних результатів навчання, набутих у процесі навчання за освітньо-професійною програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти. Підсумковий контроль – атестація здобувачів вищої освіти здійснюється з метою встановлення фактичної відповідності рівня досягнення програмних результатів навчання, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти та нормативного змісту відповідної освітньої програми. Атестація здобувачів вищої освіти в університеті здійснюється відкрито і гласно, за формами, визначеними відповідними чинними нормативними документами та «Положенням про атестацію здобувачів вищої освіти у ХНУ» (<https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/normatyvni-dokumenty/polozhennya/proatestacziyu.pdf>)

Тому атестаційний іспит за предметною спеціальністю 014.01 Середня освіта. Українська мова та література, перш за все, націлений на комплексну перевірку рівня сформованості професійної компетентності бакалавра середньої освіти. Зокрема, перевірка таких компетентностей:

Загальних

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 4. Здатність працювати в команді.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Загальні компетентності, визначені освітньою програмою

ЗК 11. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 13. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахових

ФК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 2. Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів.

ФК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.

ФК 4. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).

ФК 5. Здатність до забезпечення охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими потребами) в освітньому процесі та позаурочній діяльності.

ФК 6. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

ФК 7. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

ФК 8. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури в практиці навчання української мови і літератури у закладах середньої освіти (рівень базової середньої освіти).

ФК 9. Здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ФК 10. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ФК 11. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), уміти використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ФК 12. Здатність застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови та літератури на підставі передового українського й міжнародного досвіду.

ФК 13. Здатність доцільно застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання, створювати навчально-методичне забезпечення (обладнання) для проведення занять з української мови та літератури.

ФК 14. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Фахові компетентності, визначені освітньою програмою

ФК 15. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні вирази, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

ФК 16. Здатність орієнтуватися у світовому літературному процесі(від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки світового письменства для формування свідомості, культурного кругогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

Програмні результати навчання деталізуються відповідними компонентами: знаннями, уміннями та володіннями. Програму атестаційного іспиту за спеціальністю 014.01 Середня освіта. Українська мова та література розроблено таким чином, щоб виявити ознаки прояву кожного програмного результату навчання. Комплексна перевірка рівня сформованості знань та умінь(розрізняти, характеризувати, встановлювати відповідність і послідовність дій)здійснюється за допомогою тестування.

Програмою охоплено навчальний матеріал дисциплін: «Сучасна українська літературна мова» (лінгвістичний блок), «Історія української літератури» (літературознавчий блок), «Методика навчання української мови», «Методика навчання української літератури» (методичний блок).

Тестове поле складається з 50 тестових завдань, що охоплюють навчальний матеріал дисциплін: «Сучасна українська літературна мова» (лінгвістичний блок), «Історія української літератури» (літературознавчий блок), «Методика навчання української мови», «Методика навчання української літератури» (методичний блок).

ОЦІНЮВАННЯ

Атестаційний іспит з української мови і літератури та методики їх навчання проводиться у формі тестування в модульному середовищі для навчання з автоматизованим оцінюванням результатів і вважається складеним за умови набрання здобувачем освіти від 60 до 100 балів.

ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ПЕРЕВІРЦІ

ЛІНГВІСТИЧНИЙ БЛОК

Загальні відомості про українську мову та її розвиток. Фонетика як лінгвістична дисципліна. Фонологічна система сучасної української літературної мови. Класифікація звуків (фонем). Чергування голосних і приголосних фонем (звуків). Модифікаційні зміни голосних і приголосних фонем. Різновиди асиміляції приголосних. Склад і складоподіл в українській мові. Наголос у сучасній українській мові. Орфоепія. Графіка й орфографія.

Лексикологія як галузь знань про слово. Слово як основна одиниця мовної системи. Поняття лексеми. Структура лексичного значення. Сема. Типи лексичних значень. Лексико-семантичні поля і лексико-семантичні групи. Гіпероніми. Еквоніми. Партитиви. Моносемія. Полісемія. Пряме і переносне значення слів. Омонімія. Класифікація і функції омонімів. Явище паронімії в українській лексиці. Синонімія. Місце синонімів у лексико-семантичній системі. Класифікація синонімів. Антонімія. Антоніми, їхні типи й роль у лексико-семантичній системі. Лексика української мови за походженням. Лексика української мови за сферою вживання. Активний і пасивний склад

лексики української мови. Стилiстичнi аспекти лексичних одиниць. Фразеологiя як роздiл мовознавства. Основнi напрямки фразеологiчних дослiджень. Українська лексикографiя.

Граматика. Морфемiка. Морф i морфема. Кореневi i суфiксальнi морфеми. Префiкси. Закiнчення. Интерфiкси. Основа слова. Змiни у морфемнiй будовi слова. Словотвiрнi ресурси. Форманти. Словотвiрна мотивацiя. Словотвiрний тип. Морфологiчний спосiб словотворення. Конверсiя. Складання. Лексико-семантичний спосiб словотворення. Словотворення iменних частин мови. Словотворення дiєслiвних форм та прислiвникiв. Основи морфологiї. Сполучуванiсть морфем. Морфонемнi явища.

Граматика як роздiл мовознавства. Морфологiя як роздiл граматик. Семантичнi категорiї iменника. Категорiя роду iменника. Категорiя числа iменника. Називний, родовий i давальний вiдмiнки. Орудний, мiсцевий i кличний вiдмiнки. Вiдмiнювання iменникiв першої i другої вiдмiн. Вiдмiнювання iменникiв третьої i четвертої вiдмiн. Прикметник як частина мови. Вiдноснi i присвiйнi прикметники. Вiдмiнювання прикметникiв. Числiвник як частина мови. Вiдмiнювання числiвникiв. Займенник як частина мови. Граматична типологiя займенникiв. Вiдмiнювання займенникiв. Дiєслово як частина мови. Вид дiєслова. Стан i перехiднiсть дiєслiв. Спосiб дiєслiв. Час дiєслiв. Категорiя особи, роду, числа дiєслiв. Дiєприкметник. Дiєприслiвник. Прислiвник як частина мови. Прийменник як частина мови. Сполучник. Частка. Вигук. Модальнi слова. Дiєслiвнi зв'язки.

Синтаксис як роздiл граматик. Предмет синтаксису. Словосполучення як синтаксична одиниця. Типологiя словосполучень у сучаснiй українськiй мовi. Речення як основна синтаксична одиниця. Пiдмет, типи i способи його вираження. Присудок, типи i способи його вираження. Додатки i означення: типи i способи їх вираження. Прикладка як рiзновид означення. Типологiя обставин. Односкладнi речення. слова-речення. Неповнi речення. Порiвняльнi звороти. Просте ускладнене речення як синтаксична одиниця. Вiдокремленi та уточнювальнi члени речення. Однорiднi члени речення. Звертання. Вставнi i вставленi конструкцiї. Семантико-синтаксична i комунікативна будова речень. Складне речення як синтаксична одиниця. Складносуряднi речення. Складнопiряднi речення: типи класифікацiй та сполучнi засоби. Типологiя складнопiрядних речень. Складнi безсполучникові речення. Складнi синтаксичнi конструкцiї: типологiя, iсторiя вивчення. Складнопiряднi речення з кiлькама пiрядними. Засоби передачі чужого мовлення. Основи українськiй пунктуацiї.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ БЛОК

Перекладна лiтература. Київськiй Русi. Оригiнальна лiтература Київськiй Русi. Українська лiтература пiзнього Середньовiччя. Загальнi тенденцiї розвитку лiтератури доби Ренесансу. Виникнення та розвиток полемiчноi лiтератури в Україні. Українське бароко. Лiтература II половини XVI

– XVII ст. Історична та мемуарна проза XVIII ст. Література пізнього бароко. Драматичне та поетичне мистецтво XVIII ст.

Становлення нової української літератури. Творчість І. П. Котляревського. Літературні напрямки початку XIX ст. Бурлескно-травестійна поезія. Просвітительський реалізм. Сентименталізм. Художній світ українського романтизму. Культурно-літературне відродження в Західній Україні. Творчість Т. Г. Шевченка. Літературний рух 50-60 рр. XIX ст. Творчість Марка Вовчка. Поетична творчість українських письменників 50-60 рр. XIX ст. Проза 50-60-х рр. Творчість А. Свидницького, П. Куліша, О. Стороженка.

Літературний процес на Україні в 70-90-х рр. XIX ст. Творчість І. С. Нечуя-Левицького. Творчість Панаса Мирного. Розвиток літератури західноукраїнських земель. Ю. Федькович. Літературна й громадська діяльність Б. Грінченка. Жіноча проза. Творчість Олени Пчілки, Ганни Барвінок, Наталії Кобринської. Поетична творчість українських письменників 70-90-х рр. XIX ст. Становлення українського професійного театру. Драматургія I половини XIX ст. Творчість Івана Франка.

Літературний процес на Україні кінця XIX - початку XX ст. Модернізм. Особливості становлення і розвитку. Поезія і драматургія. Загальний огляд Творчість Миколи Вороного, Олександра Олеся, Володимира Самійленка. Життєвий шлях, поетична і драматургічна творчість Лесі Українки. Загальний огляд прози кінця XIX – початку XX ст. М. М. Коцюбинський. Літературна спадщина. Особливості стилю. О. Ю. Кобилянська. Прозова творчість. Василь Стефаник. Особливості стилю Тематика і проблематика творчості. Творчість покутської трійці: Василь Стефаник, Лесь Мартович. Марко Черемшина. Творчість «Молодої Музи». Володимир Винниченко, особливості світогляду. Прозова і драматургічна творчість. Архип Тесленко: життя, діяльність, творчість. Степан Васильченко творча діяльність у літературному процесі кінця XIX - початку XX ст. Жіноче письмо кінця XIX - початку XX ст. (Грицько Григоренко. Н. Кибальчич, Л. Старицька-Черняхівська, Л. Яновська. Є. Ярошинська). Розвиток української белетристики початку XX ст. (на матеріалі творів М. Левицького, Т. Бордуляка, М. Чернявського).

Особливості національно-культурного відродження в Україні на межі епох. Поетична, прозова та драматургічна спадщина. «Розстріляне Відродження». Європейські тенденції українського мистецтва в Україні 20-30-х років XX століття. Соцреалізм як тоталітарна художня культура. Творчість українських митців періоду II Світової війни. Концепція розвитку національної ідеї в українському письменстві: п'ятдесятники в еміграції і шістдесятники в Україні. Розвиток прозових жанрів. Химерна проза. Дисидентський рух в Україні. Літературно-мистецький рух в Україні у 80-ті роки XX століття. Літературно-мистецький рух в Україні у 90-ті роки XX століття.

МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Методика навчання української мови як наука і фахова дисципліна. Нова українська школа – реформа загальної середньої освіти. Навчання української мови у НУШ. Теорія і практика сучасного уроку. Урок української мови.

Технологія навчання української мови. Методика навчання фонетики, графіки, орфоепії, орфографії. Методика навчання лексикології і фразеології. Методика навчання будови слова та словотвору. Методика вивчення граматики української мови. Методика мовленнєвого розвитку учнів. Рецептивні види мовленнєвої діяльності. Методика мовленнєвого розвитку учнів. Продуктивні види мовленнєвої діяльності. Удосконалення знань, умінь і навичок з мови у старших класах. Профільне навчання української мови. Позакласна та позашкільна робота з української мови. Методична робота вчителя-філолога. Професійна компетентність сучасного вчителя-філолога.

Методика викладання літератури як наука. Урок літератури, типологія та структура. Підручники і посібники з літератури: зміст, структура, навчально-виховні функції. Основні методи та прийоми вивчення літератури. Вивчення художнього твору. Аналіз тексту. Аналітико-синтетична робота над текстом твору. Особливості вивчення епічних творів. Особливості вивчення ліричних творів. Особливості вивчення драматичних творів. Вивчення оглядових тем. Формування в учнів теоретико-літературних понять. Особливості вивчення літературознавчого матеріалу різних типів на уроках літератури. Система письмових робіт з літератури. Позакласне читання літератури в школі. Література рідного краю. Позакласна та позашкільна робота з літератури.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: навч. посібник / за заг. ред. Олександри Сербенської. Львів, 2019. 304 с.
2. Бодик О. П., Рудакова Т. М. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 416 с. URL : <https://cutt.us/ID9TR>
3. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія / Навч. Посіб. Київ : ВЦ "Академія", 2006. 368 с.
4. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Загнітко А. П., Соколова С. О. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
5. Вінтонів М. О. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис. Пунктуація: навчально-методичні матеріали. Київ, 2021.
6. Глуховцева К. Д. Складні питання сучасної української літературної мови. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія : навчальний посібник для здобувачів освітніх ступенів «бакалавр», «магістр». Вид. друге, доп. і переробл. Старобільськ : Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2021. 265 с.
7. Голубовська І. О. Вступ до мовознавства : підручник. Київ : Альма-матер, 2016. 320 с.
8. Громик Ю. В. Український правопис [текст]: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 140 с. URL : <https://studfile.net/preview/9787056/>

9. Довідник з української мови: послідовність мовних розборів. Освіта. 2022. URL : <https://osvita.ukr-lit.com/poslidovnist-rozboru-slova-za-budovoyu/>
10. Дороз В. Ф. Методика навчання української мови в загальноосвітніх закладах. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 386 с.
11. Євтушина Т. О. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис словосполучення і простого ускладненого речення: навч. посіб. для студ. пед. вишів III – IV рівнів акредитації. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович, 2019. 188 с.
12. Зубков М. Г. Норми та культура української мови за оновленим правописом. Ділове мовлення. Київ : Арій, 2020. 608 с.
13. Історія української літератури : у 12 т. - Т. 2: Давня література (друга половина XVI–XVIII ст.). Київ : Наук. думка, 2014, 840 с.
14. Історія української літератури : у 12 томах. Т. 3 : Література XIX століття (1800–1830). Київ : Наук. думка, 2016, 840 с.
15. Історія української літератури : у 12-ти т. - Т. 1: Давня література (X – перша половина XVI ст.). Київ : Наук. думка, 2013, 840 с.
16. Історія української літератури. Т. 7. Література 80-90 років XIX століття. Кн. 1. Київ : Наук. думка, 2020, 532 с.
17. Історія української літератури. У 12 т. Т. 7. Література 80-90-х років XIX століття. Кн. 2. Київ : Наук. думка, 2021, 504 с.
18. Історія української літератури: у 12-ти т. Т. 4: Тарас Шевченко. Київ : Наук. думка, 2014, 783 с.
19. Караман С. О. Сучасна українська літературна мова [Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Словотвір. Морфологія. Синтаксис]. Київ : Літера ЛТД, 2011. 560 с.
20. Клименко Н. Ф. Українська мова в контексті сучасної славістики : монографія / Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк, Ю. В. Романюк. Київ, 2019.
21. Концепція Нової української школи. URL : <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainskashkola> 16.
22. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Підручник. Вид. 3-є. Київ: Академія, 2014. 368 с.
23. Малюга Н. М., Колоїз Ж. В. Сучасна українська літературна мова: Словосполучення. Речення. Текст. Пунктуація: навч. посіб. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2020. 175 с.
24. Мариненко І. О. Синтаксис української мови (з правилами пунктуації): Навчальний посібник. Київ, 2021. 279 с.
25. Мельничайко В. Види мовного розбору : довідник до ЗНО та ДПА з української мови. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2020. 144 с.
26. Методика навчання української мови в середніх навчальних закладах / за ред. М. Пентилюк. Київ, 2005. 400 с.
27. Микитюк В. Практикум з методики викладання літератури: навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 186 с.

28. Мхитарян О. Методика навчання української літератури: поточний та підсумковий контроль : навч.-метод. посіб. для студентів-філологів Миколаїв, 2019. 164 с.

29. Мхитарян О. Практикум із методики навчання української літератури: модульний курс : навч. посіб. для студентів-філологів. Миколаїв, 2017. 333 с.

30. Наукові основи методики літератури. Навчально-методичний посібник. За ред. Волошиної Н. Київ : Ленвіт, 2002. 344 с.

31. Нова українська школа: 9 змін, які пропонує Міносвіти [Електронний ресурс] URL : <https://hromadske.ua/posts/nova-ukrainska-shkola-9-zmin-iaki-proponuie-minosvity>

32. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців: монографія. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 356 с.

33. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ : Слово, 2010. 327 с.

34. Подлевська Н. В. Методика навчання української мови: методичні рекомендації до практичних занять та контрольної роботи для студентів спеціальності «Середня освіта» ОПП «Середня освіта. Мови і літератури (польська, українська)». Хмельницький, 2022. 105 с.

35. Проблеми унормування сучасної української мови. Наголос [навчально-методичний посібник для вчителів української мови і літератури]. За наук. ред. О. М. Вікторіної. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2019. 112 с.

36. Розширений глосарій термінів та понять із академічної доброчесності. URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/yak-pidtrimati-akademichnu-dobrochesnist-v-universiteti-mon-rozrobilo-ta->

37. Савченко І. С., Шляхова В. В. Практичний курс фонетики, орфоепії та графіки української мови: наук.-метод. посіб. для студентів спец.: 014.01 «Середня освіта. Українська мова і література», 035.01 «Філологія. Українська мова і література». Черкаси : Вертикаль, 2018. 108 с.

38. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2011. 844 с.

39. Семеног О. М. Культура наукової української мови : навч. Посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 216 с

40. Ситченко А. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. для студентів-філологів Київ : Ленвіт, 2011. 291 с.

41. Соссюр Ф. Де. Курс загальної лінгвістики. Київ, 2015. 387 с.

42. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; За ред. А. П. Грищенка. Київ : Вища шк.. 2002. 439 с.

43. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика : підручник / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Берковець та ін.; за ред. А. К. Мойсієнка. Київ : Знання, 2013. 340 с.

44. Токмань Г. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція: монографія. Київ : Міленіум, 2012. 320 с.

45. Торчинський М. М. Культура наукової мови. Хмельницький : ХНУ, 2012. 264 с.

46. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови. Луганськ : Альма-матер, 2005. 399 с.

47. Фурдуй М. Українська мова : практикум : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2011. 416 с.

48. Хомич Т. Л. Сучасна українська літературна мова: Фонетика, Фонологія, Фономорфологія, Орфоепія, Графіка, Орфографія : Першокурснику на допомогу. Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2019. 116 с.

49. Ющук І. П. Практикум з правопису і граматики української мови. Київ : Освіта, 2012. 270 с.